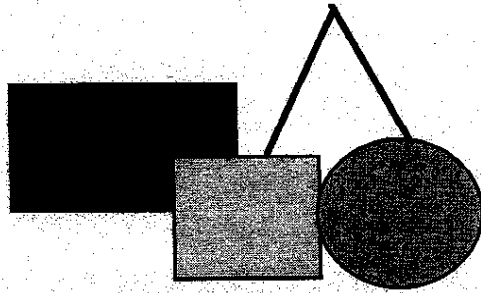

د ریاضی

د زده کړې اساسی قابلیتونه

دوهم ټولگی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سریزه

دا کتاب د ښوونکي د دري، پښتو او رياضي د مؤخذ کتابونو د سلسلي څخه يو دي کوم چې په ۱۹۹۹ کال کي د تجربه کارو افغاني پوهانو د يوي ډلي پواسطه ترتيب شوي تر څوله ښوونکو سره د عامه اساسي قابليتونو په زده کړه او پوهه کي مرسته وکړي کوم چې د لومړينو تعليماتو پروگرام په تدريس کي ضروري دي. دا مواد د ډول ډول موادو منابعو په اساس ترتيب شوي دي په خاص ډول د موجوده افغاني لومړينو درسي کتابونو څخه .

د رياضي کتابونه په لاندې ډول ترتيب شوي دي:

● پدي برخه کي شپږ کتابونه موجود دي چې هر يو يي د يو ټولگي لپاره دي
(۱-۶)

● هر کتاب يي د لومړني سويي لپاره د پوره حسابي مفاهيم او مهارتونه د چوکاټ لرونکي دي چې دا چوکاټ له ښوونکو سره په مختلفو لارو او طريقو مرسته کولای شي:

- دا له ښوونکو سره په پوهه کي مرسته کوي چې څنگه حسابي مفاهيم د هر ټولگي د سويي لپاره په مهارتونو تبديل کړي.
- دا له ښوونکو سره مرسته کوي چې څنگه ډول ډول حسابي مفاهيم او مهارتونه په ابتدائي دوران کي په ترتيب سره جوړکړای شي.

● داسې چې د کوم ټولګی په سوبه باید نوی مفاهیم او مهارتونه معرفی کړای شی.

● بیا د هر ټولګی کتاب د ټولو حسابی مهارتونو مثالونه وړاندی کوی کوم چې په یوخاص ټولګی کې باید تر سره شی. دا مثالونه په لاندی ډول له ښوونکي سره مرسته کولای شي.

● دا بقیې کوي چې ټول ښوونکی یو شانته په مفاهیم او مهارتونو کی پوهیږی.

● ښوونکی دا مثالونه ددی لپاره استعمالولای شی چې معلومه کړی ماشومانو مهارتونه زده کړيدي او که نه.

● ښوونکی دماشومانو لپاره د اضافی تمرین د موادو د انکشاف په خاطر مثالونه استعمالولای شی.

دا مواد یوازی د ښوونکو د استعمال لپاره نه بلکه د ښوونکو روزنکی هم ورڅخه استفاده کولای شی.

د بیلګی په توګه:، داساسی قابلیتونو معرفی کول، د مضمون دمحتوا تدریسول، او له ښوونکو سره د ارزانه تدریسی موادو په انکشاف کی مرسته کول کوم چې د قابلیتونو سره ارتباط لری.

مفتیش (سوپروایزر)ددی لپاره مثالونه استعمالولای شی، چې معلومه کړی ماشومان په ریاضی کی اساسی قابلیتونه زده کړی او که نه.

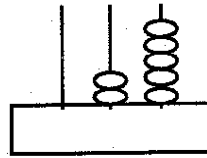
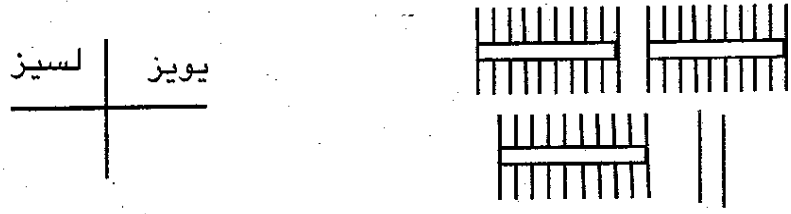
ترتیب کوونکی پدی هیله دې چې ټول افغانی ښوونکی په ذکر شوی مواد (کتابونه) له ماشومانو سره د کار کولو په برخه کی مفید او ګټور ومومی.

دلاندي ادارو دغاښنده گانو لخوا ترتيب شوي دي:

OI	Ockenden International	اوکنډن انټرنېشنل
IRC	International Rescue Committee	ډزغورنی نړیواله کمیټه
AG-BASED	Afghan German Basic Education	افغان جرمن اساسی زده کړې
SCA	Swedish Committee for Afghanis	کمیټه سوېډن برای افغانستان
SBA	Solidarite Afghanistan Belgium	
GTZ-BEFARE	GTZ-Basic Education for Afghan Refugees	دافغان دمهاجرو لپاره اساسی زده کړې
AIL	Afghan Institute of Learning	دافغان آموزشی انېستېتوت
CARE	Cooperative Assistance Relief Everywhere	پاملرنه
PSD	Partners for Social Development	داجتماعی ترقی همکارانو
SCF-US	Save the Children Federation - US	دماشومانو دحمایه موسسه
	Afghan Teachers and Schools Union in Quetta	دکوټې د افغانی ښونځیو او معلمینو اتحادیه
CIC	Children in Crisis	ماشومان د ناتار په درشل کی
NAC	Norwegian Afghanistan Committee	دافغانستان دپاره د ناروی کمیټه
ECAR	Education Committee for Afghan Refugees	دافغانی مهاجرینو د پاره د ښونی او روزنی کمیټه
AMNA	Creation of the Pilot Schools in Afghanistan	په افغانستان کی د غونه ښونځیو ایجاد
HCI	Human Concern International	دبشری مرستو بین المللی موسسه

د دوهم ټولګې ریاضي

۱- تر سلګونو پورې د مقامي قیمت عدد ولیکئ.

۳ یویز او ۲ لسیز

۵۶ ← یویز لسیز

۲- بشپړ یې کړئ؟

۹	۸			۵				۱
	۸۰				۴۰		۲۰	۱۰

۳- ۹۰ ۷۰ ۵۰ ۳۰ ۱۰

په لاندې عددونو کې د هغو رقمونو نومونه وليکئ چې دايره ترې تاو

شوي ده: ④ ⑥ ⑤ ③ ② ① ⑦ ⑨

۴- عددونه د ($=, <, >$) د نخبو په مرسته مقایسه کړئ.

۲۳ ۲۳

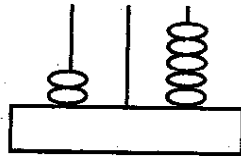
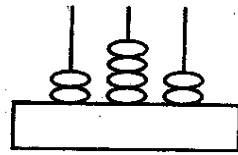
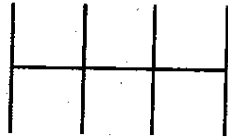
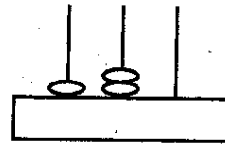
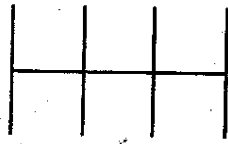
۲۹ ۹۲

۶۵ ۵۶

۵- لاندې عددونه وليکئ.

یویز لسيز سليز

یویز لسيز سليز

۴ یویز ۸ لسيز او ۶ سليز

۶- پاتی عدد وليکئ. , ۲۵۵, ۲۵۶, , ۲۵۸

۷- هغه عدد وليکئ چې په منځ کې راځي. ۲۷۷, , ۲۷۹

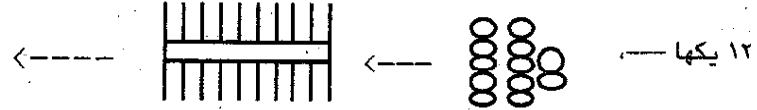
جمع له حاصل سره:

۲۷

$$\begin{array}{r} 27 \\ + 15 \\ \hline 42 \end{array}$$

جمع يې کړئ.

لښيز	يويز
۱	
۲	۷
۱	۵
۴	۲

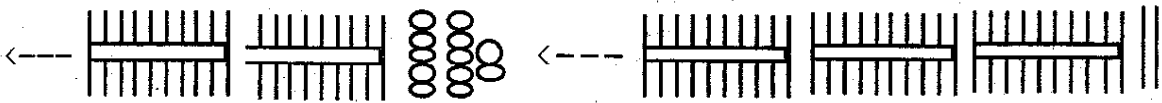

تفریق له قرض کولو سره.

۳۲

$$\begin{array}{r} 32 \\ - 14 \\ \hline 18 \end{array}$$

تفریق:

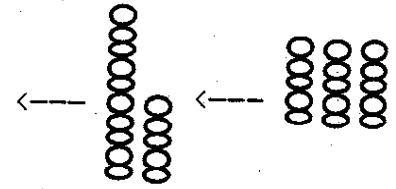

لښيز	يويز
۲	۱۲
۳	۴
-۱	۴
۱	۸

۸- جمع يې كړئ.

$$\begin{array}{r} 468 \\ +127 \\ \hline \square \end{array}$$

سليز	لسيز	يوز
	①	
4	6	8
1	2	7
5	9	5

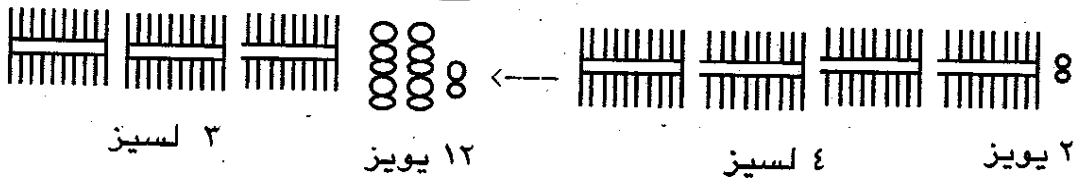

۱۵ يوز ۵ يوز السيز

۹- تفریق يې كړئ.

342

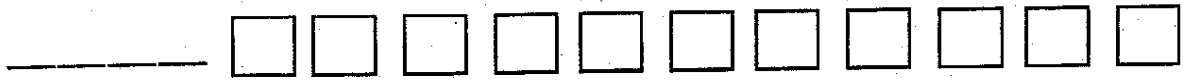
$$\begin{array}{r} 342 \\ -223 \\ \hline \square \end{array}$$

سليز	لسيز	يوز
	3	12
3	4	2
-2	2	3
1	1	9

۱۰- لاندینی سوالونه حل کری.

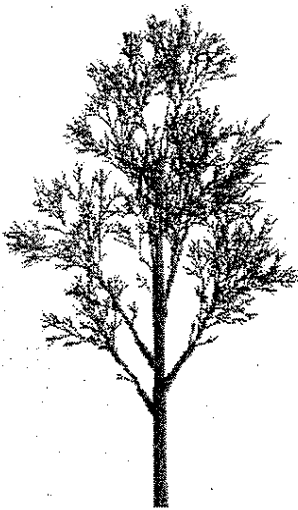
◀ لاندی مربع گانی شو دی.

◀ لاندی مثلثونه شو دی؟

◀ د مربع گانو او مثلثونو تر منځ څه توپیر موجود دی؟

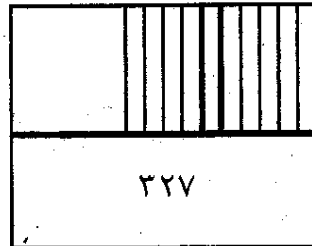
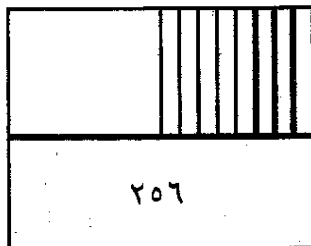

په ونه کې څومره منې پاتې دي؟

په ونه کې ۲۴۲ منې وې.

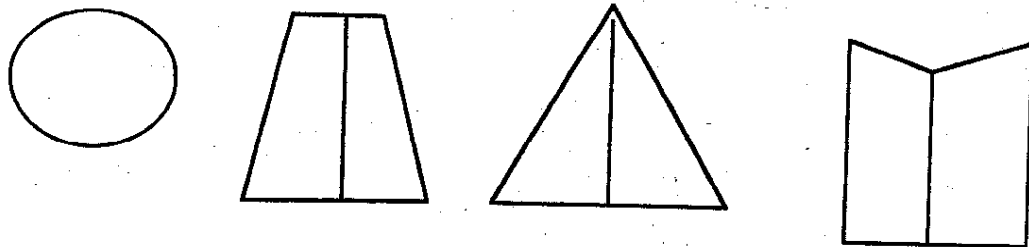
۱۷ دانې منې له ونې څخه لويدلې دي.

په دواړو الماریو کې د کتابونو شمیر څو دی؟

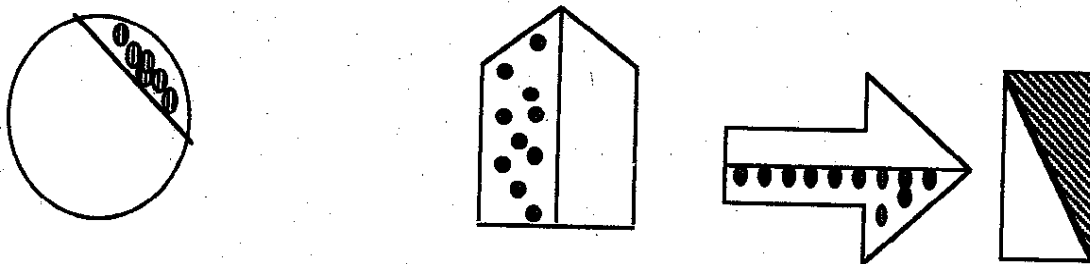
کسرونه

۱۳- لاندیني شکلونه پر خو مساوی برخو ویشل شوي دي.

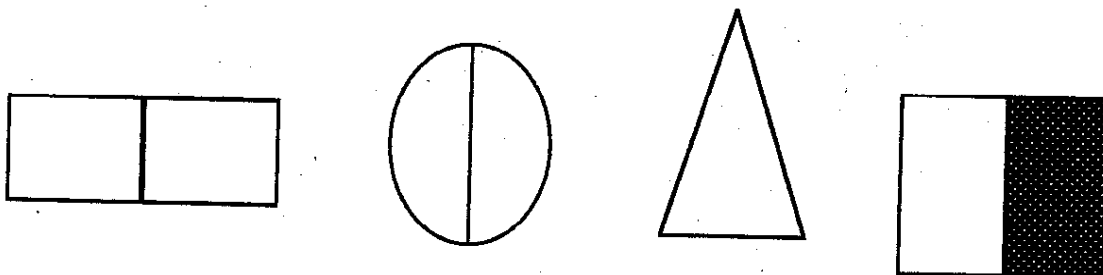

برخی _____

۱۴- له هغو شکلونو څخه کړی تاوه کړی چې $\frac{1}{2}$ رانښيي.

۱۵- داسې یې رنگ کړئ، لکه چې ښودل شوي دي:

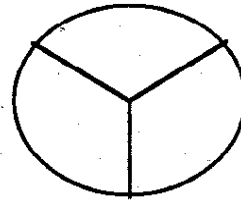
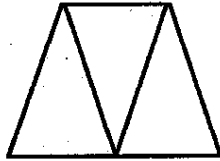
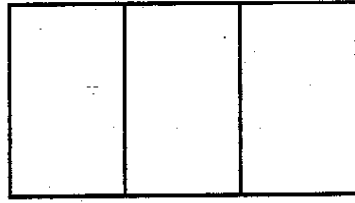
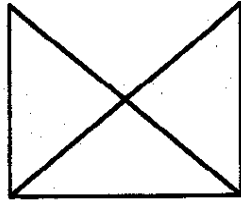
$\frac{2}{2}$

$\frac{1}{2}$

$\frac{2}{2}$

$\frac{1}{2}$

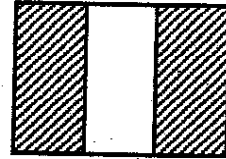
۱۶- لاندیني شکلونه په څو برخو ویشل شوي دي؟

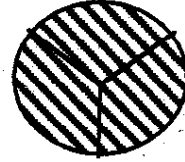
برخو _____

۱۷- کسرونه د هغو له مربوطو شکلونو سره وصل کړئ؟

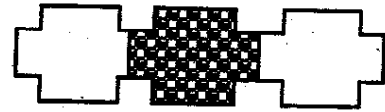
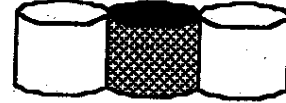
۱/۳

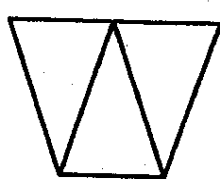
۲/۳

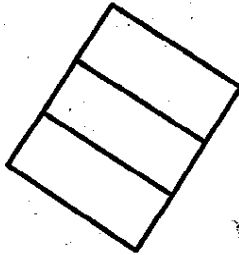
۳/۳

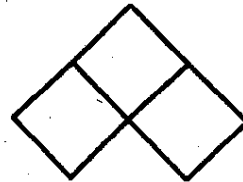
۱۸- داسې يې رنگ کړئ، لکه څنگه چې ښودل شوي دي:

۱/۳

۲/۳

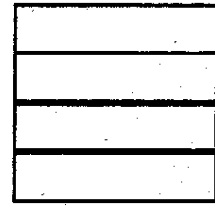
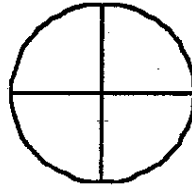
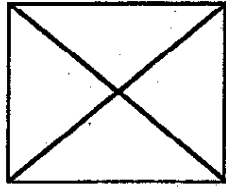
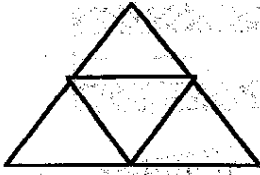

۳/۳

۱/۳

لاندیني شکلونه پر خو مساوي برخو ویشل شوي دي؟

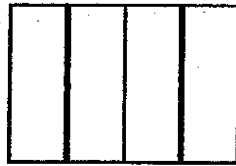

برخو _____

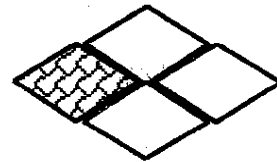
۱۹- داسې يې رنگ کړئ، لکه څنگه چې ښودل شوي دي.

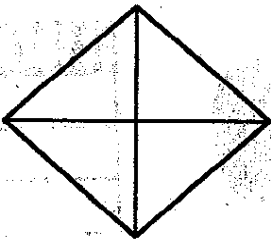
$\frac{1}{4}$

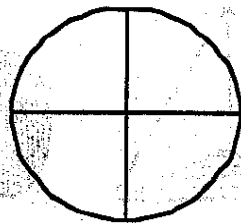
$\frac{1}{4}$

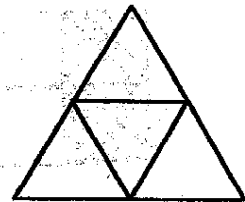
$\frac{1}{4}$

$\frac{2}{4}$

$\frac{2}{4}$

$\frac{2}{4}$

۲۰- کسرونه د هغو له مربوطو شکلونو سره وصل کړئ؟

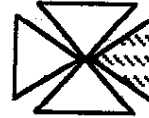
۱/۴

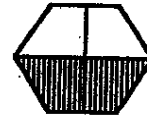
۲/۴

۳/۴

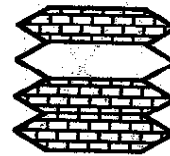
۴/۴

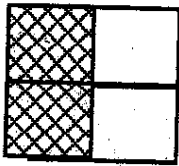
۱/۴

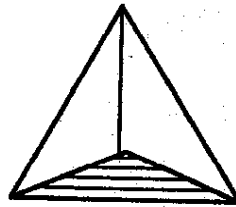
۲/۴

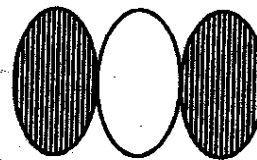
۲۱- له هغو کسرونو څخه کړی تاوه کړئ، چې رنگ شوې برخه رانښيي.

۳/۳

۲/۳

۲/۴

۳/۴

۱/۴

۱/۳

۳/۴

۱/۴

۲/۴

۱/۲

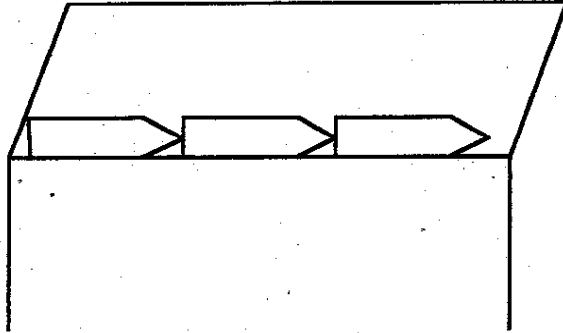
۲/۳

۱/۲

پیمایش

طول:

د اوردوالی د پیمایش لپاره له پنسل څخه هم استفاده کیدای شي.

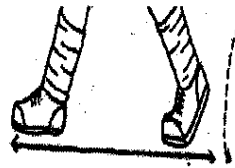
د بدن له ځینو برخو لکه (پنبه، لویشت، څنگل، قدم) د اوردوالی د پیمایش لپاره پکار کیدای شي.

څنگل

لویشت

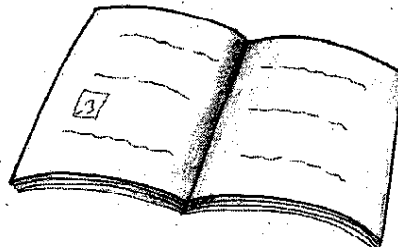

قدم

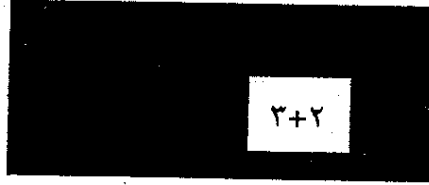

پنبه

۲۲- د پنسل په ذریعه د خپلي کتابچې اوردوالی معلوم کړئ؟

۲۳- د تورې تختې اوږدوالی خو لويشتې کيږي؟

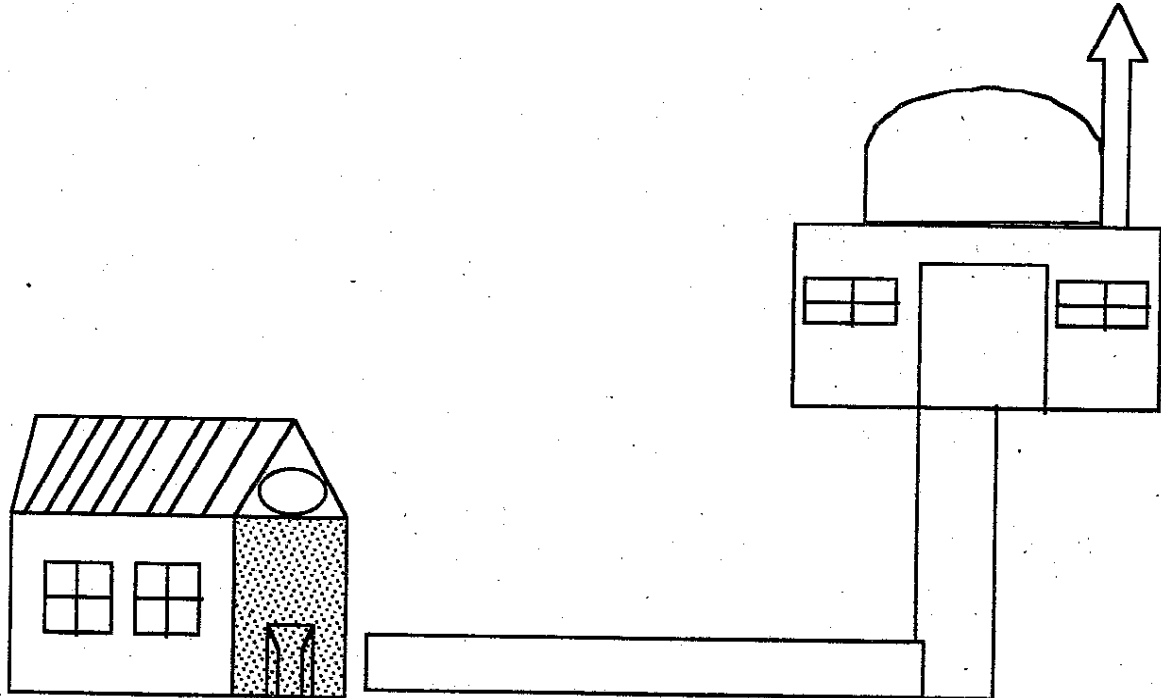

- ۲۴- ستاسې د ټولگيوالو سيوري خو پله کيږي؟

- ۲۵- ستاسې د قالينې اوږدوالی خو څنگلې کيږي؟

- ۲۶- ستاسې د ټولگي اوږدوالی خو قدمه کيږي؟

- ۲۷- ستاسې له کوره څخه تر جوماته پورې فاصله خو قدمه ده.

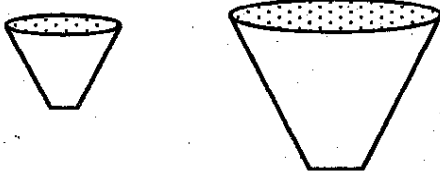

ظرفیت

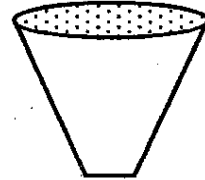
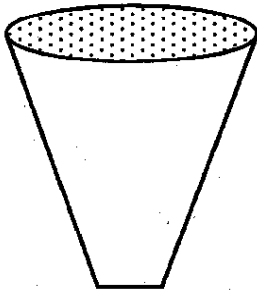
۲۸- په کوم شکل کې ډیر ځایبیری؟

۲۹- په کوم شکل کې لږ ځایبیری؟

لیتر د ظرفیت پیمایش لپاره استعمالیږي.

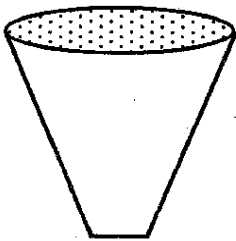
تر لیتر زیات

تر لیتر کم

یو لیتر

۳۰- له هغه شکله څخه کړی تاو کړئ، چې له یوه لیتر څخه ډیر پکې

ځایبیری.

۳۱- له هغه شکله کړی تاو کړی چې تر یوه

لیتره څخه کم پکې ځایبیری.

۳۲- تاسې په خپل جیب کې ۲۵ افغانی لری یو لیتر شیدې په ۷ افغانی

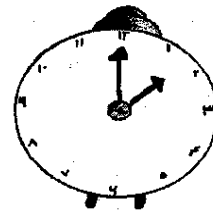
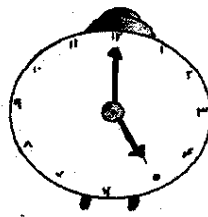
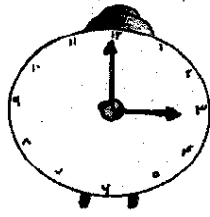
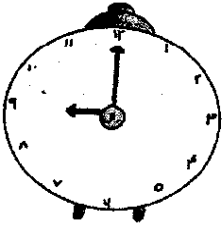
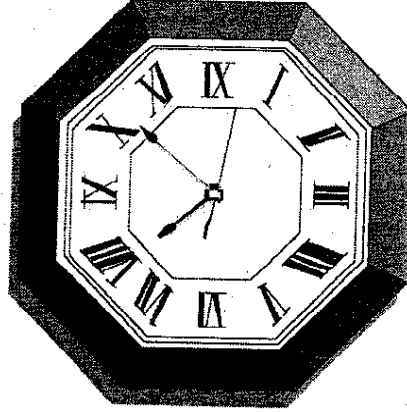
اخلئ، خو افغانی درسره پاتې کیږي؟ _____ افغانی

وخت

لنډه ستون ساعتونه راښيي.

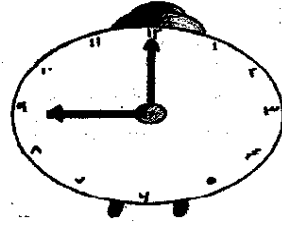
اوږده ستون دقيقی راښيي.

څو بجې دي يا (څه وخت دی)؟

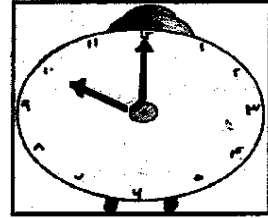

له ساعتونو سره يې مربوط وخت ونبلوئ؟

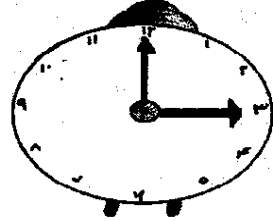
۳:۰۰

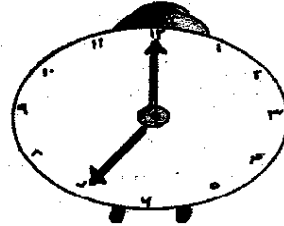
۷:۰۰

۱۰:۰۰

۹:۰۰

۳۴- له هغه وخته کړی تاو کړئ چې مکتب ته غځی.

۴:۰۰ ۱۰:۰۰ ۸:۰۰

۳۵- له هغه وخت کړی تاو کړئ، چې د غرمې ډوډی خوړئ.

۲:۰۰ ۱۲:۰۰ ۹:۰۰

۳۶- له هغه وخت کړی تاو کړئ، چې بیدیرئ.

۱۱:۰۰ ۸:۰۰ ۱۰:۰۰

د اونى ورځې

شنبه يکشنبه دوشنبه سه شنبه چهارشنبه پنجشنبه جمعه

- ۳۷- يوه اونى څو ورځې ده؟ — ورځې
- ۳۸- له هغې ورځې څخه کړى تاو کړئ، چې تر دوشنبې وروسته راځي؟
چهارشنبه سه شنبه
- ۳۹- له هغې ورځې کړى تاو کړئ، چې له چهارشنبې وروسته راځي؟
پنجشنبه جمعه
- ۴۰- له هغې ورځې کړى تاو کړئ چې تر يکشنبې وروسته راځي؟
دوشنبه شنبه
- ۴۱- له هغې ورځې کړى تاو کړئ، چې له دوشنبې څخه مخکې راځي؟
سه شنبه يکشنبه
- ۴۲- له هغې ورځې کړى تاو کړئ، چې له پنجشنبې څخه مخکې راځي؟
چهارشنبه سه شنبه
- ۴۳- له هغې ورځې کړى تاو کړئ چې له شنبې څخه مخکې راځي؟
جمعه يکشنبه
- ۴۴- د اونى د رخصتې ورځې کړى تاو کړئ؟
جمعه دوشنبه
- ۴۵- له جمعې دوه ورځې وروسته کومه ورځ راځي؟
چهارشنبه يکشنبه

د شمسي کال مياشتي

غبرگولي	غويي	وري	پسرلي
وړي	زمری	چونگانې	دوبی
لیندی	لړم	تله	منی
کب	سلواغه	مرغومی	ژمی

۴۶- یو کال شو مياشتي کيږي؟ — مياشتي

۴۷- د کال څلور فصله له خپلو مربوطو مياشتو سره ونښلوئ؟

غبرگولي	غويي	وري	پسرلي
کب	سلواغه	مرغومی	دوبی
لیندی	لړم	تله	منی
وړي	زمری	چونگانې	ژمی

۴۸- ښوونځی په کومه مياشت کې شروع کيږي؟ وري چونگانې لیندی

۴۹- د کال له تود فصل څخه کړی تاو کړئ؟ منی دوبي ژمی

۵۰- د کال له هغه فصل څخه کړی تاو کړئ چې واوړه پکې وریږي؟

دوبی ژمی منی

۵۱- د کال له هغه فصل څخه کړی تاو کړئ چې ډیرې میوې پکې پیدا

کيږي؟ ژمی دوبي پسرلي

۵۲- د شمسي کال له لومړي مياشتې کړی تاو کړئ؟ وري چونگانې تله

پيسی

۵۳- اندازه يې وليکئ.

جمع يې کړئ: ۵۰ افغانی ۲۰ افغانی + ۱۰ افغانی

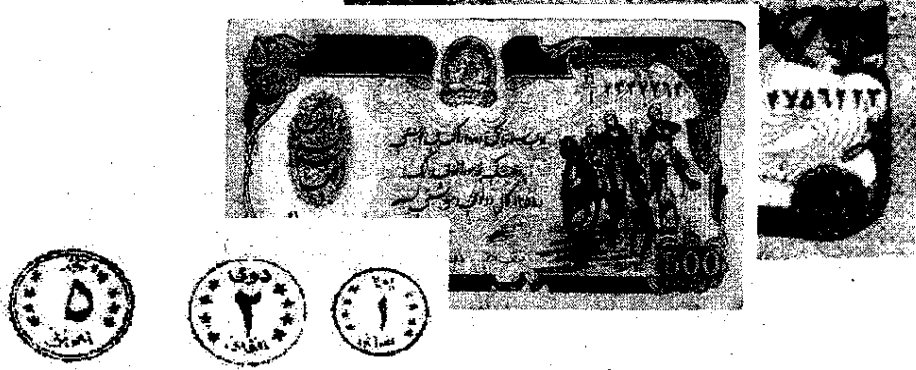
افغانی _____

جمع يې کړئ: ۵۰۰ افغانی ۱۰۰ افغانی + ۱۰ افغانی

افغانی _____

جمع يې کړئ: ۵۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی + ۵۰ افغانی + ۲۰ افغانی
+ ۱۰ افغانی

افغانی _____

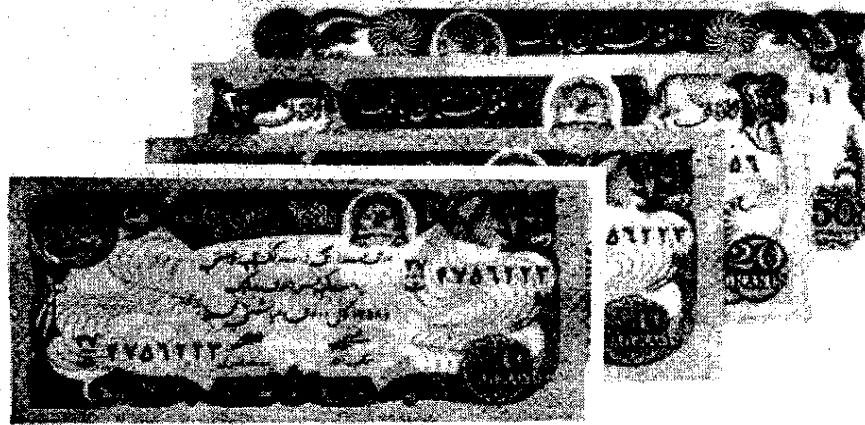
جمع يې کړئ: ۵۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی

افغانی _____

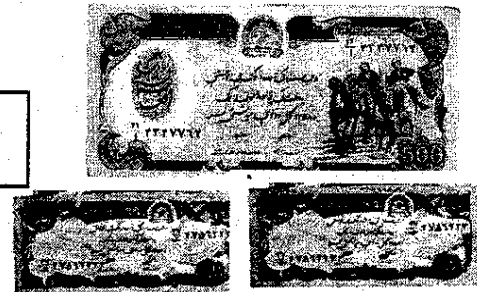
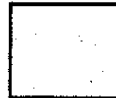
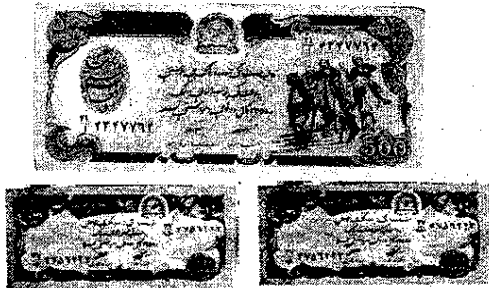
جمع يې کړئ: ۵ افغانی + ۲ افغانی + ۱ افغانی +

۱ افغانی

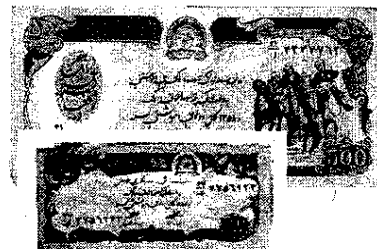
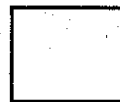
افغانی _____

۵۴ - د (<, > او =) نخبو په ذریعه يې سره مقایسه کړئ، او ويې ليکئ:

۵۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی

۵۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی

۵۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی

۵۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی

۵۰۰ افغانی ۱۰۰ افغانی + ۲۰ افغانی +

۵۰۰ افغانی ۱۰۰ افغانی + ۵۰ افغانی +

۱۰ افغانی

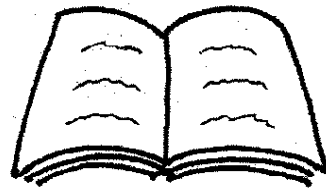
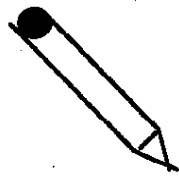
۵۰۰ افغانی ۱۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی +

۵۰۰ افغانی ۱۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی +

۱۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی +

۱۰۰ افغانی

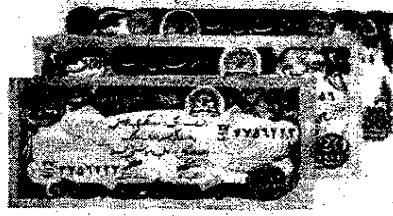
۵۵ - شو افغانی باید ورکړي؟

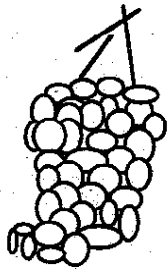
۱۵ افغانی

۱۳۶ افغانی

افغانی _____

۵۶- حمید ۵۰ افغانی + ۲۰ افغانی + ۱۰ افغانی لری. _____ افغانی

حمید د ۶۰ افغانیو منی، ۱۵ افغانیو انگور رانیول.

_____ افغانی

حمید شو افغانی لگولې دی؟

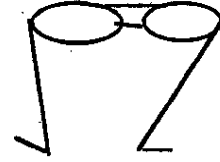
_____ افغانی

شو افغانی ورسره پاتیري؟

لطیفه ۵۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی + ۱۰۰ افغانی لری.

_____ افغانی

لطيفې په ۲۵۰ افغانۍ عينكې، په ۶۵ افغانۍ يو قفل، په ۱۵۰ افغانۍ
يوه گړۍ رانيوه.

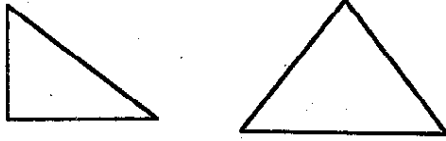
لطيفې خو افغانۍ درلودې؟ _____ افغانۍ

خو افغانۍ يې لگولې دي؟ _____ افغانۍ

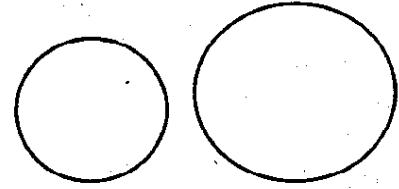
خو افغانۍ ورته پاتيرې؟ _____ افغانۍ

هندسه

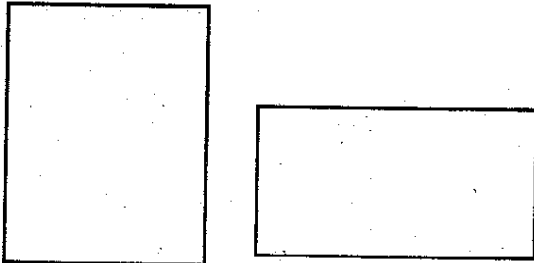
شاگردانو ته بايد معلومه وي چې:

مثلثونه ۳ ضلعي لري

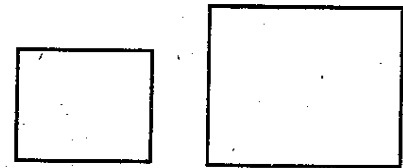

دايره ضلع نه لري

مستطيل ۴ ضلع لري چې

دوه مقابلې ضلعي يې سره برابري وي.

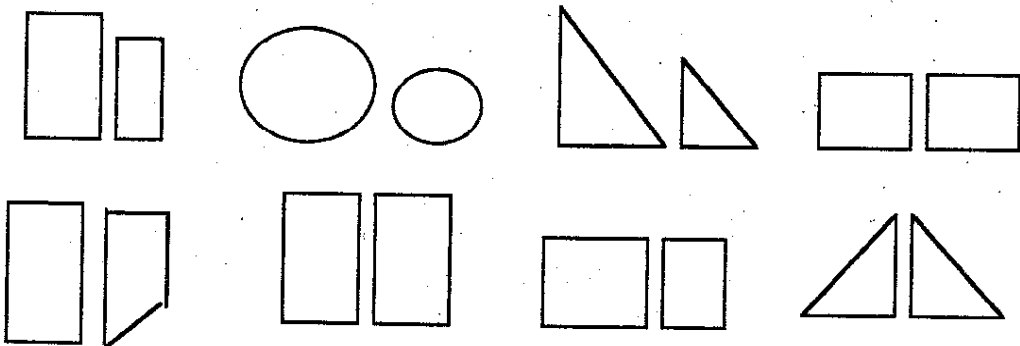

مربع خلور ضلعي لري

چې مساوي اوږدوالي لري.

۵۷- له هغو جوړه شکلونو کړی تاو کړی، چې يو شان وي او سره

مساوي وي.

۵۸- لاندې سوالونو ته ځواب ورکړئ؟

ضلعې _____

مثلت څو ضلعې لري؟

ضلعې _____

دايره څو ضلعې لري؟

ضلعې _____

مستطیل څو ضلعې لري؟

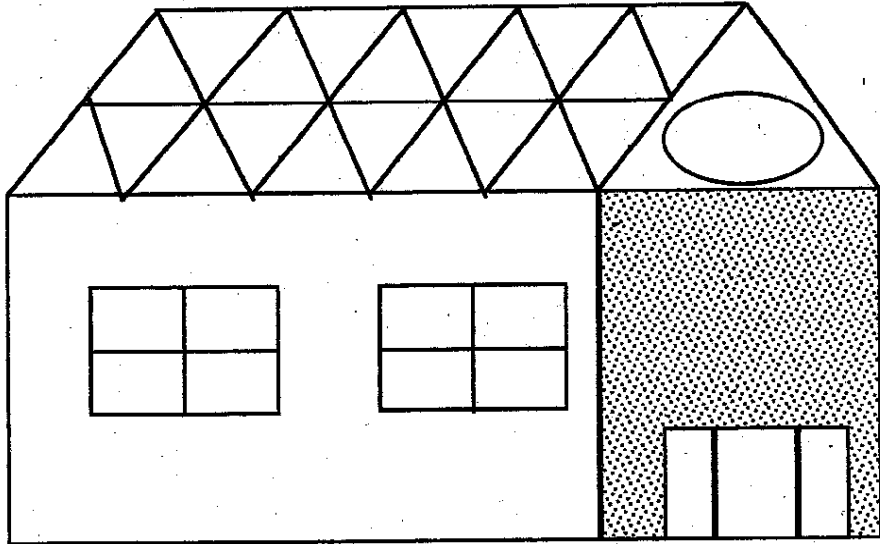
۵۹- له هو او یا نه څخه کړی تاو کړئ؟

هو نه

د مستطیل اضلاعوې برابر اوږدوالی لري.

هو نه

د مربع اضلاعوې برابر اوږدوالی لري.

۶۰- شمیر یې ولیکئ؟

دايرې

مثالثونه

مربع گانې

مستطیلونه

**Supported and coordinated by UNICEF and
Save the Children (USA)**

